

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	17
---------------	----

ΜΕΡΟΣ Α

Βιβλιοθήκες, αρχεία, μουσεία στον 21ο αιώνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Δομές της πληροφορίας και της γνώσης.....	23
1.1 Πληροφορία και γνώση	24
1.1.1 Η αναγκαιότητα της πληροφορίας και της γνώσης	26
1.1.2 Οργάνωση της γνώσης (Knowledge Organization – KO).....	27
1.2 Τα τεκμήρια	28
1.2.1 Τεκμήρια στις βιβλιοθήκες.....	28
1.2.2 Αρχειακά τεκμήρια	29
1.2.3 Τα αντικείμενα ως μουσειακά τεκμήρια.....	31
1.2.4 Μουσειοποίηση	33
1.2.5 Τα τεκμήρια ως «υλικό» των βιβλιοθηκών, των αρχείων και των μουσείων.....	34
1.3 Οι συλλογές	36
1.3.1 Συλλογές βιβλιοθηκών.....	36
1.3.2 Συλλογές αρχείων	37
1.3.3 Συλλογές μουσείων.....	38
1.4 Ψηφιακές συλλογές.....	39
1.5 Υβριδικές συλλογές	42
1.6 Συστήματα διαχείρισης συλλογών.....	42
Βιβλιογραφία	44
Κριτήρια αξιολόγησης	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Οι πληροφοριακοί οργανισμοί: Βιβλιοθήκες, αρχεία, μουσεία	49
2.1 Οι βιβλιοθήκες	52
2.2 Τα αρχεία	53
2.3 Τα μουσεία	53

2.4 Τα κέντρα πληροφόρησης	54
2.5 Βιβλιοθήκες, αρχεία και μουσεία σήμερα	55
2.6 Μια ειδικότερη συζήτηση για τα μουσεία και τον ρόλο τους στην κοινωνία	61
2.6.1 Το μουσείο	61
2.6.2 Το κοινό	61
2.6.3 Το υλικό/οι πληροφοριακοί πόροι του μουσείου	63
2.6.4 Οι δράσεις	66
2.6.5 Το μουσείο και η μάθηση	69
2.6.6 Οι επαγγελματίες του μουσείου	70
Βιβλιογραφία	73
Κριτήρια αξιολόγησης	76

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Οι επιστήμες της πληροφορίας: Βιβλιοθηκονομία/τεκμηρίωση, αρχειονομία, μουσειολογία	79
3.1 Προσεγγίσεις στον εντοπισμό τεκμηρίων	88
3.2 Προσεγγίσεις στην οργάνωση τεκμηρίων	88
3.2.1 Τα πάντα, λοιπόν, είναι θέμα ταξινόμησης: Ένα παράδειγμα	92
3.3 Προσεγγίσεις στην παροχή πληροφοριών και στην απόδοση τεκμηρίων	94
3.4 Η σύγκλιση των επιστημών της πληροφορίας	95
Βιβλιογραφία	98
Κριτήρια αξιολόγησης	100

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και τα μουσεία στην κοινωνία της πληροφορίας και στην κοινωνία της γνώσης	105
4.1 Κοινωνία της πληροφορίας	106
4.2 Ψηφιακό χάσμα	112
4.3 Κοινωνία της γνώσης	115
Βιβλιογραφία	121
Κριτήρια αξιολόγησης	123

ΜΕΡΟΣ Β

Βιβλιοθηκονομία στον 21ο αιώνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Περί βιβλιοθηκών	129
5.1 Η βιβλιοθήκη ως οργανισμός μνήμης	130
5.2 Η βιβλιοθήκη ως ιδέα	132
5.3 Η βιβλιοθήκη ως κοινωφελής οργανισμός	145
5.4 Η βιβλιοθήκη ως αναπτυξιακός μηχανισμός	147
5.5 Η βιβλιοθήκη ως κοινωνικό αγαθό	151
5.6 Η βιβλιοθήκη ως οργανισμός: Λειτουργίες και τμήματα ...	154
Βιβλιογραφία	159
Κριτήρια αξιολόγησης	162

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Τύποι βιβλιοθηκών	167
6.1 Εθνικές βιβλιοθήκες	170
6.1.1 Σκοπός και αποστολή των εθνικών βιβλιοθηκών	170
6.1.2 Κοινό των εθνικών βιβλιοθηκών	171
6.1.3 Ανάπτυξη συλλογής των εθνικών βιβλιοθηκών	171
6.1.4 Οργάνωση συλλογής των εθνικών βιβλιοθηκών	177
6.1.5 Υπηρεσίες των εθνικών βιβλιοθηκών	179
6.1.6 Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος και το νομοθετικό της πλαίσιο	180
6.2 Λαϊκές βιβλιοθήκες	186
6.2.1 Σκοπός και αποστολή των λαϊκών βιβλιοθηκών	188
6.2.2 Κοινό των λαϊκών βιβλιοθηκών	189
6.2.3 Ανάπτυξη συλλογής των λαϊκών βιβλιοθηκών	190
6.2.4 Οργάνωση συλλογής των λαϊκών βιβλιοθηκών	192
6.2.5 Υπηρεσίες των λαϊκών βιβλιοθηκών	192
6.2.6 Οι λαϊκές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα και το νομοθετικό τους πλαίσιο	212
6.3 Σχολικές βιβλιοθήκες	218
6.3.1 Σκοπός και αποστολή των σχολικών βιβλιοθηκών	218
6.3.2 Κοινό των σχολικών βιβλιοθηκών	219
6.3.3 Ανάπτυξη συλλογής των σχολικών βιβλιοθηκών	222
6.3.4 Οργάνωση συλλογής των σχολικών βιβλιοθηκών	224
6.3.5 Υπηρεσίες των σχολικών βιβλιοθηκών	225
6.3.6 Οι σχολικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα και το νομοθετικό τους πλαίσιο	227

6.4	Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες	230
6.4.1	Σκοπός και αποστολή των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών	230
6.4.2	Κοινό των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών	230
6.4.3	Ανάπτυξη συλλογής των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών	231
6.4.4	Οργάνωση συλλογής των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών	232
6.4.5	Υπηρεσίες των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών	232
6.4.6	Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα	235
6.5	Ειδικές βιβλιοθήκες	237
6.5.1	Σκοπός των ειδικών βιβλιοθηκών	238
6.5.2	Κοινό των ειδικών βιβλιοθηκών	238
6.5.3	Ανάπτυξη συλλογής των ειδικών βιβλιοθηκών	238
6.5.4	Οργάνωση συλλογής των ειδικών βιβλιοθηκών	240
6.5.5	Υπηρεσίες των ειδικών βιβλιοθηκών	240
6.5.6	Κρατικές/κυβερνητικές βιβλιοθήκες και η Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων	242
6.5.7	Ιατρικές βιβλιοθήκες – Βιβλιοθήκες νοσοκομείων	246
6.5.8	Μουσικές βιβλιοθήκες	246
6.5.9	Βιβλιοθήκες μουσείων	248
6.5.10	Βιβλιοθήκες εκκλησιών και μοναστηριών	250
6.5.11	Βιβλιοθήκες τυφλών	251
6.6	Ιδιωτικές βιβλιοθήκες	253
	Βιβλιογραφία	257
	Κριτήρια αξιολόγησης	260

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

	Ψηφιακές υπηρεσίες βιβλιοθηκών	277
7.1	Εισαγωγή	278
7.2	Κατάλογος (OPAC)	279
7.2.1	Ολοκληρωμένο Σύστημα Βιβλιοθήκης	280
7.2.2	Σύστημα Διαχείρισης Βιβλιοθήκης (επόμενης γενιάς)	281
7.2.3	ILSaS	281
7.3	Δανεισμός και διαδανεισμός	282
7.4	Ηλεκτρονικές πηγές	284
7.5	Αποθετήρια	285
7.6	Προσωποποιημένες ηλεκτρονικές υπηρεσίες	288
7.7	Κοινωνικά δίκτυα και βιβλιοθήκες	289
7.7.1	Στρατηγική και πολιτική βιβλιοθηκών στα κοινωνικά δίκτυα	297

7.7.2 Η έννοια του βιβλιοθηκονόμου των κοινωνικών δικτύων (social media librarian)	301
Βιβλιογραφία	301
Κριτήρια αξιολόγησης	303
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	
Άτομα με αναπηρία και βιβλιοθήκες	307
8.1 Εισαγωγή	308
8.2 Ορισμός της αναπηρίας	309
8.3 Ανάγκη για υποστηρικτικές τεχνολογίες	314
8.4 Υπηρεσίες των βιβλιοθηκών σε άτομα με αναπηρία	315
8.5 Υπηρεσίες για άτομα με αναπηρία: Ερμηνεία της Διακήρυξης Δικαιωμάτων της Βιβλιοθήκης (Library Bill of Rights)	321
8.5.1 IFLA – Λίστα ελέγχου για την πρόσβαση στις βιβλιοθήκες για άτομα με αναπηρία	325
8.5.1.1 Υπηρεσίες	326
8.5.1.2 Πρόσβαση	327
8.5.1.3 Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας	328
8.5.1.4 Εκπαίδευση	329
8.5.1.5 Κτήριο βιβλιοθήκης και διάταξη	330
8.6 Το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας και οι βιβλιοθήκες ..	331
8.7 Υπηρεσίες για την κάθε ομάδα	334
8.7.1 Υπηρεσίες για άτομα με προβλήματα όρασης	334
8.7.2 Υπηρεσίες για άτομα με προβλήματα ακοής	337
8.7.3 Υπηρεσίες για άτομα με νοητικά προβλήματα	339
8.8 Η Συνθήκη του Μαρακές	342
8.9 Βιβλιοθήκες και δράσεις για άτομα με αναπηρία παγκοσμίως	347
8.9.1 Δανία, Φινλανδία και Σουηδία	347
8.9.2 Ηνωμένες Πολιτείες	348
8.9.3 Καναδάς	348
8.9.4 Μεγάλη Βρετανία	348
8.9.5 Γερμανία	349
8.9.6 Ισπανία	350
8.9.7 Ελβετία	352
8.9.8 Γαλλία	353
8.10 Η ελληνική πραγματικότητα	356

8.10.1 AMELib: Η ελληνική προσπάθεια για την εφαρμογή της Συνθήκης του Μαρακές.....	359
Βιβλιογραφία	359
Κριτήρια αξιολόγησης	365
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	
Οι βιβλιοθήκες σήμερα.....	369
9.1 Βιβλιοθήκες και κοινωνία.....	370
9.1.1 Εισαγωγή	370
9.1.2 Κοινωνία: Έννοια και σύνθεση.....	371
9.1.2.1 Σύγχρονη κοινωνία	373
9.1.2.2 Χαρακτηριστικά της κοινωνίας της πληροφορίας	375
9.1.3 Ο κοινωνικός ρόλος των βιβλιοθηκών	377
9.1.4 Βιβλιοθήκες και εκπαίδευση	380
9.1.4.1 Τυπική εκπαίδευση και βιβλιοθήκη	381
9.1.4.2 Μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση και βιβλιοθήκη	383
9.1.4.3 Εκπαίδευση των αναλφάβητων και βιβλιοθήκη	384
9.1.4.4 Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία	384
9.1.4.5 Βιβλιοθήκες και διά βίου μάθηση	386
9.1.5 Βιβλιοθήκες και έρευνα.....	387
9.1.6 Βιβλιοθήκες και πολιτιστικές δραστηριότητες	387
9.1.7 Βιβλιοθήκες και διάχυση πληροφορίας.....	388
9.1.8 Βιβλιοθήκες και προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης. .	390
9.1.9 Βιβλιοθήκες και κοινωνική ένταξη, συμμετοχή και ενδυνάμωση	392
9.1.10 Βιβλιοθήκες και ψηφιακό χάσμα.....	392
9.1.11 Βιβλιοθήκες και ψυχαγωγία	393
9.2 Οι βιβλιοθήκες σήμερα.....	393
9.2.1 Παράγοντες που επηρεάζουν τις βιβλιοθήκες νέας γενιάς. 393	
9.2.2 Η μεταμόρφωση των βιβλιοθηκών	395
9.3 Οι επιστήμονες της πληροφόρησης σήμερα.....	398
9.4 Το μέλλον των βιβλιοθηκών.....	405
9.4.1 Ανάγνωση.....	406
9.4.2 Πληροφορία	407
9.4.3 Ψηφιακή βιβλιοθήκη και ψηφιακή υπηρεσία.....	408
9.4.4 Υποστήριξη της δημοκρατικής διαβίωσης.....	410
9.4.5 Διά βίου μάθηση	411
9.4.6 Η βιβλιοθήκη ως χώρος τον 21ο αιώνα	411
9.4.7 Ενίσχυση της συνεργασίας με άλλες βιβλιοθήκες και άλλους φορείς.....	413

9.5 Συνεργατικά δίκτυα – κοινοπραξίες βιβλιοθηκών	413
9.5.1 Συνεργασία στις βιβλιοθήκες	415
9.5.2 Η έννοια των κοινοπραξιών στις βιβλιοθήκες	419
9.5.3 Σκοπός των κοινοπραξιών βιβλιοθηκών	421
9.5.4 Λόγοι που επηρεάζουν τη σύσταση κοινοπραξιών στις βιβλιοθήκες	422
9.5.5 Ιστορική εξέλιξη των κοινοπραξιών βιβλιοθηκών	424
9.5.6 Οργανωτικά μοντέλα κοινοπραξιών	427
9.5.7 Λόγοι επιτυχίας των κοινοπραξιών βιβλιοθηκών	430
9.5.8 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα κοινοπραξιών βιβλιοθηκών	433
9.5.9 Κοινοπραξίες βιβλιοθηκών – Ελλάδα	435
Βιβλιογραφία	441
Κριτήρια αξιολόγησης	448
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10	
Διαχείριση ποιότητας και βιβλιοθήκες	453
10.1 Διαχείριση ποιότητας	454
10.1.1 Μοντέλο Διαχείρισης Ολικής Ποιότητας (ΔΟΠ)	455
10.1.2 Μοντέλο Διασφάλισης Ποιότητας (ΔΠ)	457
10.2 Εφαρμογή συστήματος ΔΟΠ στις βιβλιοθήκες	458
10.2.1 Πλεονεκτήματα εφαρμογής ΔΟΠ στις βιβλιοθήκες	460
10.2.2 Δυσκολίες από την εφαρμογή ΔΟΠ στις βιβλιοθήκες	462
10.3 Χτίζοντας ένα σύστημα διαχείρισης ποιότητας στις βιβλιοθήκες	464
10.4 Προσέγγιση ποιότητας	465
10.4.1 Αρχές διαχείρισης ποιότητας στις βιβλιοθήκες	468
10.5 Σχέση μεταξύ επιστήμης της πληροφορίας και ΔΟΠ	474
10.6 Εφαρμογή μοντέλου ΔΟΠ σε ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες ..	475
10.7 Η χρήση συστημάτων ΔΟΠ από τους οργανισμούς της επιστήμης της πληροφόρησης	476
10.7.1 Αρχεία και βιβλιοθήκες επιχειρήσεων	478
10.7.2 Δημόσια αρχεία και κυβερνητικές βιβλιοθήκες	479
10.7.3 Εθνικές βιβλιοθήκες	480
10.7.4 Δημόσιες βιβλιοθήκες	480
10.7.5 Ακαδημαϊκές και ερευνητικές βιβλιοθήκες	482
Βιβλιογραφία	484
Κριτήρια αξιολόγησης	487

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Διεθνείς, ευρωπαϊκοί και εθνικοί οργανισμοί πληροφόρησης	491
11.1 Οργανισμοί και ενώσεις για τις βιβλιοθήκες και την πληροφόρηση.	492
11.2 Διεθνείς οργανισμοί	494
11.2.1 International Federation for Information and Documentation (FID)	494
11.2.2 International Federation of Library Associations (IFLA) . . .	495
11.2.3 Association of Special Libraries and Information Bureaux (ASLIB)	501
11.2.4 International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres (IAML)	502
11.2.5 International Association of School Librarianship (IASL) . .	504
11.2.6 International Association of Technological University Libraries (IATUL)	505
11.2.7 International Federation of Classification Societies (IFCS)	507
11.2.8 International Federation for Information Processing (IFIP)	508
11.2.9 International Association of Law Libraries (IALL)	509
11.2.10 International Association of Agricultural Information Specialists (IAALD).	510
11.2.11 International Association of Aquatic and Marine Science Libraries and Information Centers (IAMSILIC).	511
11.2.12 Special Libraries Association (SLA).	511
11.2.13 International Society for Knowledge Organization (ISKO)	513
11.2.14 Online Computer Library Center (OCLC)	514
11.2.15 Research Libraries Group (RLG).	516
11.2.16 International Association of Libraries and Museums of the Performing Arts (SIBMAS).	517
11.3 Ευρωπαϊκοί οργανισμοί.	518
11.3.1 European Bureau of Library, Information and Documentation Associations (EBLIDA)	518
11.3.2 Association of European Research Libraries (LIBER).	520
11.3.3 European Association for Health Information and Libraries (EAHIL)	522
11.3.4 European Association of Aquatic Sciences Libraries and Information Centres (EURASILIC).	523

11.3.5 European Association of Libraries and Information Services on Addictions (ELISAD).....	524
11.4 Εθνικοί οργανισμοί	525
11.4.1 American Library Association (ALA).....	525
11.4.2 American Society for Information Science and Technology (ASIST)	527
11.4.3 Chartered Institute of Library and Information Professionals (CILIP)	528
11.4.4 Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων της Πληροφόρησης (ΕΕΒΕΠ)	530
11.4.5 Ένωση Αρχειονόμων - Βιβλιοθηκονόμων Ελλάδος (ΕΑΒΕ).....	531
11.4.6 Κυπριακή Ένωση Βιβλιοθηκονόμων - Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΚΕΒΕΠ)	531
11.5 Οργανισμοί τυποποίησης.....	533
11.5.1 International Organization for Standardization (ISO)	534
11.5.2 European Committee for Standardization (CEN).....	539
11.5.3 American National Standards Institute (ANSI)	539
11.5.4 Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης (ΕΛΟΤ)	541
Βιβλιογραφία	545
Κριτήρια αξιολόγησης	549
Παράρτημα.....	553